

Perusmaksu

Perusmaksun suuruudeksi esitetään 440 euroa. Perusmaksun suuruuden perusteena ovat nykyiseen verrattuna yleinen elinkustannusten ja kuluttajahintojen nousu, keskimääräinen palkkio tilin tekemisestä nykytasolla ja asunnosta huolehtimisen lisäpalkkiokertymän jakaminen perusmaksuun. Perusmaksu sisältäisi edunvalvojan perustehtävät lukuun ottamatta niitä, joista voidaan periä lisämaksu alla olevan mukaisesti. Nykyisestä poiketen se sisältäisi siis vuosi- ja päätöstilin tekemisestä sekä omistusasunnon huolehtimisesta perittävät lisämaksut.

Alennettu perusmaksu

Koska pienimmän palkkion nousu 230 eurosta 440 euroon ja ylipäänsä uuden suuruinen maksu voisi olla kohtuuton vähävaraisille päämiehille, työryhmä esittää että heiltä perusmaksu voidaan periä alennettuna. Alennetun perusmaksun suuruudeksi esitetään 280 euroa. Se perittäisiin päämiehiltä, joiden nettotulot ovat vuodessa alle 14 000 euroa, eikä heillä ole varallisuutta yli holhoustoimilain 44 §:ssä säädetyn alarajan, joka vuoden 2012 tasossa on 16 597 euroa.

Edunvalvonnan aloittaminen

Työryhmä katsoo, että edunvalvonnan alkamiseen liittyvä työmäärä ja vähäiset ja tavanomaiset kulut tulisi huomioida edunvalvojan palkkiossa lisämaksulla. Lisämaksua ei siten kytkettäisi omaisuusluettelon laatimiseen. Kyseessä olisi eräänlainen aloitusmaksu. Vaikka se ei ole sidoksissa luettelon antamiseen, maksun perimisen edellytyksenä on, että selvittely on loppuunsaattettu ja se on todennettavissa. Käytännössä tämä näkyisi vuositilissä ja omaisuusluettelossa, mutta edunvalvoja voisi antaa tarvittaessa muunkin selvityksen.

Aloitushmaksussa painottuu enemmän edunvalvojan näkökulma, joten päämies voi joutua maksamaan aloitusmaksun useamman kerran, jos edunvalvojan tehtävä siirtyy toiselle edunvalvojalle, joka joutuu ainakin osittain tekemään aloittamiseen liittyviä toimia. Jos edunvalvoja vaihtuu päämiehestä riippumattomista syistä, esimerkiksi oikeusaputoimiston organisoidessa tehtäviään tai toimintaansa uudelleen, aloitusmaksun periminen päämieheltä ei työryhmän mielestä olisi kohtuullista. Näistä poikkeustapauksista ei kuitenkaan esitetä erillistä säännöstä, vaan oikeusaputoimistot voivat huomioida erilaiset tilanteet esimerkiksi ostopalvelusopimuksia tehdessään.

Lisämaksun suuruudeksi ehdotetaan 200 euroa. Maksu olisi samansuuruinen riippumatta selvityksen laajuudesta tai päämiehen omaisuudesta ja varoista.

Toimenpiteet, jotka edellyttävät holhouviranomaisen lupaa tai ovat vaativuudeltaan niitä vastaavia (sivut 28-30)

Lisämaksun suuruudeksi ehdotetaan 200 euroa. Koska kyseessä on kertaluonteinen maksu, joka yleensä koskee omaisuutta, se olisi samansuuruinen kaikille päämiehille. Oikeusministeriön ohjeen mukaan maksu on 80 €, joten esitettävä nousu on merkittävä. Esitetyssä määrässä on otettu huomioon paitsi hintatason yleinen kehitys myös se, että toimenpiteet, joista maksu voitaisiin periä, edellyttävät edunvalvojalta vähintään useiden tuntien työtä. Erityisesti omaisuuden jakotilanteissa maksu olisi tätä suurempi, koska päämiehelle niissä tilanteissa tulee yleensä omaisuutta, eikä maksu vaaranna hänen jokapäiväistä tuloilla katettavaa elantoaan. Periaate olisi sama, kuin holhousviranomaisen perimissä suoritemaksuissa. Jos toimenpide koskee omaisuuden ositusta, erottelua tai perinnönjakoa, lisämaksu saataisiin periä päämiehelle jaossa tulevan nettovarallisuuden mukaan seuraavasti:

300 euroa, kun omaisuuden määrä on yli 20 000 euroa
600 euroa, kun omaisuuden määrä on yli 100 000 euroa

Huom

Lisämaksuun edunvalvojalla olisi oikeus, jos toimenpide on ollut päämiehen kannalta merkittävä, se on edunvalvojan kannalta vaativa ja siihen kuluva työmäärä on tavallista suurempi. Toimenpiteen kohteena täytyy olla niin arvokas omaisuus, ettei maksu suhteessa sen arvoon ole päämiehen kannalta kohtuuton. Näin esimerkiksi velkajärjestelyasiat eivät työryhmän mielestä kuuluisi tähän luokkaan. Ne voivat olla vaativia ja työmäärältään laajoja, mutta varattoman päämiehen kannalta maksu ei olisi kohtuullinen.

Omaisuuden hoitaminen (sivut 30-31)

Omaisuuden arvosta vähennetään velat, omassa käytössä olevan asunnon arvo ja niin sanottu vapaa-osa, joka on laissa vuosittaisen toimeentulotuen kolmenkertaiseen määrään sidottu summa. Näin vähennyksestä määrästä lasketaan 2 %:n osuus lisäpalkkioksi. Lisämaksua ei voida periä, jos varallisuutena on oma asunto ja muun varallisuuden käypä arvo on alle edellä mainitun vapaaosan määrän.

Palkkiorajoitin

Työryhmä esittää, että palkkiorajoitin sisällytetään asetukseen entisenkaltaisena mutta niin, että päämiehen tuloja ja omaisuutta koskevat rajat korvataan holhoustoimilain 44 §:n 3 ja 4 momentin mukaisiksi eli tuloraja on nyt 5532,6 € ja omaisuusraja 16597,8 €. Rajat on sidottu yksinäisen henkilön toimeentulotuen perusosaan edellä mainitussa säädöksessä esitetyllä tavalla.

Palkkiorajoittimen käytöstä seuraa se, että päämieheltä perittävä perus- ja lisämaksu eivät voi olla enempää kuin 18 % päämiehen laskennallisesta vuositulosta. Laskennallinen vuositulo saadaan laskemalla yhteen vuositulo ja varallisuuden perusteella laskettava osuus, joista säädetään 2 ja 3 momentissa.

Erityiskorvaus

Oikeusministeriön palkkio-ohjeen 5 §:n mukaan edunvalvojalle voidaan erityistehtävistä maksaa kohtuullinen korvaus esittämänsä hyväksyttävän laskun mukaan. Työryhmä katsoo, että nykykäytäntö näiden osalta ei ole ongelmallinen, eikä sen muuttamiseen ole tarvetta.

Holhoustoimilain 44 §:ssä ei ole näiden erityistehtävien osalta erityissäännöstä. Tästä seuraa, että palkkiota ei aiemmasta poiketen voida periä lainkaan, jos tulot ja varallisuus jäävät alle pykälässä mainittujen alarajojen. Tämä tarkoittaa sitä, että edunvalvojan on selvitettävä päämiehen taloudellinen tilanne arvioidakseen, voidaanko palkkio periä.

Kohtuullistaminen

Työryhmä pohti myös sitä, pitäisikö palkkion suuruudella olla jokin katto, mutta katsoi, ettei palkkion maksimimäärän säätäminen asetuksella ratkaisisi kohtuullistamiskysymystä. Ehdotettu palkkiorajoitin rajaa yllä kuvatulla tavalla palkkion enintään 18 %:iin päämiehen tuloista.

Työryhmä esittää, että jos maistraatti tiliä tarkastaessaan katsoo, että palkkiota on tarpeen kohtuullistaa, sen tulisi hyvän hallintotavan mukaisesti kuulla edunvalvojaa ennen tiliin tehtävän huomautuksen antamista. Näin edunvalvoja voi selvittää niitä perusteita, joilla se katsoo poikkeuksellisen suuren palkkion kohtuulliseksi siinä yksittäistapauksessa. Edunvalvoja voi itse arvioida tilannetta ja liittää selvityksen jo palkkiolaskelmaan, jolloin valvojan viranomaisen on helpompi arvioida tarvetta kohtuullistamiselle.